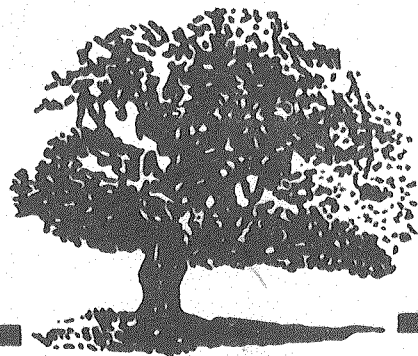

עלו שבות

לחלמידי הישיבה בצה"ל

- 1 / בצאת העלון / יוסי אליאב, משה רבינוביץ *
- 4 / "והנצח זו ירושלים" / משה מאיר *
- 6 / קדושת א"י וקדושת ירושלים בזמן הזה / אלי בלוס / *
- 16 / שלום ירושלים / יוסף עופר *
- 22 / השמיר / דב כהן *
- 51 / פשוטו של תלמוד / אהרן משניות *
- 65 / "כי פקד ה' את עמו/ יוסי בר-כוכבא *
- 71 / אכילת מעשר שני בירושלים - הערות לשיטת רש"י / אליהו יניגר *
- 76 / הוספות בברכת המזון כסעודה שנמשכת בשני ימים / אברהם נחשון *
- 86 / שואל ומשיב / הרב שלמה לוי *

גליון 88

כ"ח באייר תשמ"א

ט"ו לשחרור ירושלים

ישיבת הר עציון אלון שבות הרי חברון

שלום ירושלים / יוסף עופר

מהו השלום ?

רגילים אנו להעמיד בניגוד לשלום את המלחמה. כך מסים קהלת בן דוד את "שירת העתים" שלו:

ועת שלום¹ עת מלחמה

ומשורר תהילים מקונן על אויביו:

רבת שכנה לה נפשי עם שונא שלום

וכי אדבר המה למלחמה² אני שלום

ואמנם אחד הצדדים כמושג השלום, הוא הכרת המלחמה מהעולם ושכירת כליה:

גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים

הנה מלכך יבוא לך..

ונכרתה קשת מלחמה³ ודבר שלום לגוים

* * *

אך מושג השלום בתנ"ך מכיל הרבה יותר. הריהו משמש כמילה קרובה ונרדפת ל"טוב".

משמיע שלום⁴ מכשר טוב⁵

קוה לשלום ואין טוב⁶

לא תדוש שלומם וטבתם

1. קהלת ג' ח'. ועיין במדרש דבה פרשה ג', המפרש את רב העתים בשירת העתים, לאור הקטע "עת מלחמה ועת שלום".

2. תהילים קי"ב ו-ז, ועיין גם דברים כ"י י-י"ב, ירמיה כ"ח ח.ט, מלכים א', ב', ה'.

3. זכריה ט"ו, ט-י.

4. ישעיה, נ"ב ז'.

5. ירמיה ח' ט"ו.

6. דברים כ"ג ז'. ועיין עוד איכה ג' י"ז, ירמיה ל"ג, ט"ו.

ולכן ההפך מ"שלום" אינו "מלחמה" בלבד, אלא "רע":
7 מרמה-בלבד חרשי רע. וליועצי שלום - שמחה
8 ידעתי את המחשבות... מחשבות שלום ולא לרעה

וישעיהו מתאר את הקב"ה:

יוצר אור ובורא חשך
עשה שלום ובורא רע

תאור אותו משלבים בתפילת יוצר, אלא שאנו נוקטים "לישנא מעליא",
ובמקום להזכיר את ההפך משלום, אנו אומרים דבר שקול לו:
גדול השלום שהוא שקול נגד הכל.

10 אנו אומרים: "עשה שלום ובורא את הכל"

* * *

מעתה יוארו לנו מקראות רבים כאור חדש.
11 סוד מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו

לא עשית הטוב בלבד עומדת כנגד הרע, אלא אף הזופוש והבלקושה אחר
השלום.

*

משה מזהיר את ישראל מפני אדם שלא ישים את לבו לדברי הקללה
12 והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי...

מחשבתו לא תצליח. הוא לא יצליח להכלע בתוך עם ישראל ולהנות מכך.

7. משלי י"ב כ"ג.

8. ירמיה כ"ט י"א. עיין עוד שמואל כ"ג כ"ג ז', ירמיה ל"ג ד', ירמיה
ד', י-ו י"ט.

9. ישעיה מ"ה ז'.

10. במדבר רבה י"א, ז'. המקור לשנוי המטבע בתפלה, ברכות י"א:

11. תהילים ל"ד, ט"ז.

12. דברים כ"ט י"ז-כ.

הקללה בוא תבואנו:

והבדילו הי לרעה מכל שבטי ישראל ככל אלות הברית...

*

י"גש אליו יהודה-- בנאום שכנוע בנוי להפליא בא יהודה לשכנע את יוסף לשחרר את בנימין.¹³

בתחילת נאומו מוכיח יהודה שאכיו הזקן עתיד למות אם יחזרו האחים ללא בנימין; כך אמרנו לך עוד בעליטנו הראשונה, כך אמר לנו אכינו במו-פיו כשנאלץ להפקיד בידינו את בנו-יקירו, וכך אמנם יקרה אם נחזור כידיים ריקות (פסוק י"ח-ל"א).

עתה עובר יהודה לחלקו השני של נאומו: אני, יהודה, ערב בעבור בנימין, ולכן מציע אני את עצמי לעבד תחת בנימין (ל"ב-ל"ג)

לשיא העצמה מגיע הנאום במשפט האחרון (ל"ד). הדברים השקולים וההגיונים הופכים לזעקה, לשאלה רטורית ללא מענה, ושני חלקיו של הנאום (אחריותו של יהודה, והסכנה ליעקב) משתלבים בה:

כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי?
פן אראה ברע אשר ימצא את אבי!

אך עוד גודם גנוז כמשפט זה.

חושב אתה, המושל, שהצעתך הוגנת:

האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד
ואתם עלו לשלום אל אביכם¹⁴

האמנם טבור אתה שלשלום אנו עולים?

איך אעלה אל אבי.. פן אראה ברע!

*

*

*

13. בראשית מ"ד י"ח-ל"ד. השוה את ניתוחה של פרופי נחמה ליבוביץ, המחלקת את הנאום באופן שונה (עיונים בספר בראשית, עמוד 344 ואילך).

14. שם מ"ד י"ז.

שני נביאים מתרי-עשר דורשים שמוחם של ערים.
מיכה המורשתי ניבא על המכות האנושות של יהודה מידי סנחריב.

אל תגידו	בגת
אל תככו	בכו
¹⁵ עפר התפלשי	בבית לעפרה
עברי לכם יושבת שפיר עריה בשת	
יושבת צאנן	לא יצאה
יקח מכם עמדתו.	מספד בית האצל
יושבת מרות	כי חלה לטוב
לשער ירושלים.	כי ירד דע מאת הי
יושבת לכיש...	ותם המרכבה לרכש
על מורשת גת	לכן תתני שלוחים
לאכזב למלכי ישראל	בתי אכזיב
יושבת מרשה	עד היורש אביא לך
¹⁶ כבוד ישראל	עד עדלם יבוא

וכבר עמדו ראשונים על דרכו של הנביא בנבואת חרבן זו:
"לשון נופל על לשון... כולם לפי שם העיר לשון הקינה"
(רשיי).

רמזנו על רוב הלשונות בקו, והרוצה לעמוד על כלם ימצאם במפרשים
¹⁷ במקום.

אלא שלא ראיתי שעמדו המפרשים על מדרש שמה של העיר החשובה ביותר.
בהמשך לניגוד שבתחילת הפסוק:

¹⁸ כי חלה לטוב יושבת מרות

15. התפלשתי כתיב.

16. מיכה אי י-ט"ו.

17. בעיקר כדשיי ובפירוש "דעת מקרא".

18. פסוק י"ב. השוה "כי דע ומר עזבר את הי אלקירי" (ירמיה,

דורש הנביא:

כי ירד רע מאת הי לשער ירו-שלים
סופד הנביא על כר, שעקב חטאי ישראל, ירד לעיר השלום- הרע שהוא
19
ההיפר ממהותה

* * *

בא צפניה בן כושי, בימי יאשיהו, ומנחם את ירושלים.
אף הוא, כמיכה המורשתי, עוסק במדרש שמות ערים בנבואתו. ערי
פלישתים יפגעו ביום הי.

כי עזה	עזובה תהיה
ואשקלון	לשממה
אשדוד	בצהרים יגרשוה
ועקרון	20 תעקר

ולעומתו, ירושלים תטהר. הי יסיר ממנה את החטאים
והגאים, והנותרים טובים יהיו:
שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב
21
ולא ימצא בפיהם לשון תרמית

כי, ייטט), המוכיח את הקרבה בין "רע" לבין "מר".
19. בפסוק זה מצוי איפוא מרובע של ניגודים, בו כל קדקד הוא ההפר
מן הסמוכים לו:

טוב - מר
רע - שלום

השורה: הנה לשלום מר לי מר (ישעיה ל"ח י"ז)
20. יתכן שגם השמות אשקלון ואשדוד נדרשים על ידי הנביא. ועיין
רשימי ור"י קרא.

21. צפניה ג, י"ג. השורה לנבואת מיכה על "שארית יעקב" (מיכה הי
ו-ז). ההקבלות בין נבואות מיכה לצפניה מחזקות את הסברה שצפניה
מתיחס לנבואת מיכה כאשר הוא דורש את שם ירושלים.

ואז תנוחם ירושלים:

רני בת ציון   הריעו ישראל
שמחי ועלזי בכל לב   בת ירושלים
הסיר הי משפטיו   פנה אויבו

²² מלך ישראל הי בקרבך לא תיראי רע עוד

נבואת מיכה תתוקן. ירושלים תחזור להיות עיר היראה והשלום, ולא תירא יותר מן הרע.

ושני הנביאים, מיכה וצפניה, נבאים כאחד:

ביום ההוא נאם ה'	
אספה הצלעה והנדחה אקבצה	והושעתי את הצלעה והנדחה אקבצ
ואשר הרעותי	
ושמתי את הצלעה לשארית	ושמתים לתהלה ולשם
והנהלאה לגוי עצום	בכל הארץ בשתם
(מיכה די ו-ז)	(צפניה גי י"ט)

²³ נסיים במזמור תהלים הדודש שמה של ירושלים

שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביו
יהי שלום כחילך שלוה בארמנותיו
למען אחי ורעי אדברה נא שלום בר
למען בית הי אלקינו אבקשה טוב לך

22. צפניה גי, ט"ו.

23. תהלים קכ"ב.

"רשב"ג אומר עתידה ירושלים שיתקבצו בתוכה כל

האומות וכל הממלכות שנאמר: ונקור אליה כל

הגוים לשם הי"

(אבות דר"נ)